

Utlåtande: Finansieringsmodellen för integrationsutbildning måste utgå från de nyanländas behov

I en utredning beställd av arbets- och näringsministeriet och genomförd av Owl Group granskas förenkling och effektivisering av finansieringsmodeller för utbildningar som stöder integration och språkinläring. Ministeriet avbokade dock det tillhörande informations- och diskussionsmötet om utredningen, vilket är beklagligt ur beredningsarbetets transparens. I detta sammanhang vill Bildningsalliansen (BA), Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ och Finlands Folkhögskolförening (SKY) framföra sina synpunkter på utredningens innehåll och de riktlinjer som dragits utifrån den.

Bristfälligheter i utredningen: Förvaltningsfokus och åsidosättande av nyanländas perspektiv och erfarenheter

I utredningen jämförs olika finansieringsmodeller och möjligheten att införa resultatbaserad finansiering diskuteras. Fokus ligger dock på administrativa strukturer och finansieringskanaler, inte på utbildningens kvalitet, tillgänglighet eller studerandeperspektiv. Den avgörande frågan om hur utbildningen faktiskt stöder integration och möter olika inlärningsbehov förblir obesvarad.

Utredningen tar heller inte ställning till grunderna för riktlinjerna, utan konstaterar att fördelar och nackdelar med kommunbaserade alternativ – exempelvis hur samarbetet mellan kommuner och sysselsättningsområden fungerar – återstår att se. Samtidigt nämner man Norges negativa erfarenheter av en kommunbaserad modell, Tysklands lärdomar om språkets primära roll i relation till sysselsättning, samt utmaningar som brist på lärare och svårigheter i styrning av verksamheten.

BA, OAJ och SKY anser att utvecklingen av integrationsutbildningen måste utgå från de nyanländas behov – inte från förvaltningsmässiga utgångspunkter. Man bör också dra nytta av andra europeiska länders erfarenheter. Integration handlar om mer än sysselsättning. Det handlar också om lärande, delaktighet och förankring i samhället.

Finansieringsmodellen via en kanal garanterar inte utbildningens tillgänglighet

I början av 2025 överfördes det arbetskraftspolitiska ansvaret för integrationsutbildning till kommunerna. Fria bildningens läroanstalter kan fortfarande erbjuda frivillig integrationsutbildning samt grundläggande litteracitet, men ministeriets utredning syftar till att centralisera all finansiering till kommunernas allmänna statsandelar – utan öronmärkning eller styrande effektivitetsmål.

Den här modellen utesluter i praktiken den fria bildningens läroinrättningar från rollen som utbildningsanordnare. Kommunerna har varken skyldighet, resurser eller nödvändigt kunskande att erbjuda nyanlända en heltäckande utbildning, vilket leder till att:

- regional jämlikhet försämras,
- utbildningsplatser försvinner,
- kompetens går förlorad inom utbildningsinstitutionerna, och
- möjligheterna till integrationsutbildning för unga med läroplikt minskar.

Var finns alternativen? Varför har inte en modell med flera utbildningsanordnare utvärderats?

Utredningen innehåller beklagligt lite reflektion över alternativa modeller. Exempelvis den nuvarande modellen med flera utbildningsanordnare (som används 2025) och en ackrediteringsbaserad modell, där integrationsutbildningen skulle ingå i undervisnings- och kulturministeriets helhet, har inte behandlats. Det här försvagar utredningens trovärdighet och begränsar beslutsfattarnas kunskapsunderlag.

Den fria bildningens roll är central och oersättlig

Fria bildningens läroanstalter – såsom folkhögskolor – har i årtal varit centrala aktörer inom integrationsutbildning. De erbjuder högkvalitativ, flexibel och snabb utbildning för invandrare. De har effektivt reagerat på flyktingkriserna 2015 och 2022. Fria bildningen har kompetenta lärare och undervisningen utvecklas utifrån studerandes nivå och behov.

Enligt lagstiftningen är integrationsutbildning en del av den fria bildningens uppdrag. Dess finansiering bör även fortsättningsvis komma från undervisnings- och kulturministeriet, inte som en allmän del av kommunfinansieringen.

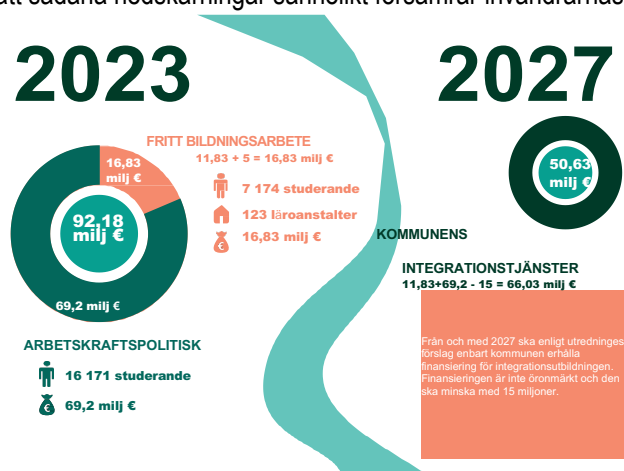
Om den fria bildningens utbildning inte längre finansieras:

- försämras utbildningens tillgänglighet,
- försvagas utbildningsinstitutionernas verksamhetsförutsättningar, och
- samhället förlorar en betydande kompetens och infrastruktur som stöder integration.

Nedskärningar i integrationsutbildningen blir dyrt

Finlands regering planerar att skära ned finansieringen av integrationsutbildningen med 15 miljoner euro från början av 2027. Enligt Owl Groups utredning visar forskningsresultat att sådana nedskärningar sannolikt försämrar invandrarernas välmående. De påverkar även offentliga finanser negativt genom ökade transfereringar och uteblivna skatteintäkter.

Att minska resurserna för integrationsutbildning, begränsa målgruppen eller försämrat utbildningens längd, innehåll och kvalitet skulle minska invandrarernas möjligheter att etablera sig i samhället och arbetslivet. Detta äventyrar integrationens framgång och ökar risken för marginalisering.

Finansieringen måste stödja en effektiv integration

Ett konkret hot är att den fria bildningens integrationsutbildning blir utan finansiering. Den av regeringen planerade nedskärningen på 15 miljoner euro motsvarar precis det belopp som tidigare finansierat utbildning inom den fria bildningen.

År 2023 deltog cirka 16 000 personer i arbetskraftspolitisk integrationsutbildning och cirka 7 000 personer i integrationsutbildning inom den fria bildningen. Om den senare utbildningsformen blir utan finansiering, är frågan: vart ska dessa studerande ta vägen?

Enligt en rapport från forskningsinstitutet E2 Forskning, publicerad i april 2025, främjar folkhögskolornas utbildning för invandrare effektivt både anställningsbarhet och samhällelig delaktighet. Dessa effekter får inte gå förlorade på grund av administrativa beslut. Integration måste ses som en utbildningspolitisk och bildningsmässig uppgift – inte enbart arbetsmarknadspolitik.

Sammanfattade förslag:

- Finansieringen av integrationsutbildningen måste vara öronmärkt och behovsbaserad.
- Fria bildningens roll som utbildningsanordnare måste tryggas.

- Finansieringen ska kanaliseras via undervisnings- och kulturministeriet, inte som en allmän del av kommunernas statsandelar.
- Nyanländas behov och utbildningens effektivitet måste stå i centrum för utvecklingen av integrationsutbildningen.

